

Strelska tekma v nekdanjem dnevnem kopu premogovnika

V Trbovljah se vsako leto pomerijo strelci s pištolami velikih kalibrov. Priljubljena tekma, ki se je udeležujejo tako tekmovalci iz vrst praktičnih strelcev kot športni strelci, vojaki, policisti, veterani, častniki in drugi. Že zaradi 19. tekme po vrsti si eden od pobudnikov tega tradicionalnega strelskega tekmovanja pri nas zasluži pozornost ... pa tudi zaradi sijajne kariere. O delovanju v strukturah Teritorialne obrambe pred vojno za Slovenijo, med njo in po njej pa o častniški organizaciji in strelstvu v Trbovljah, ki se razvija v nekoč dnevnem kopu rudnika premoga, smo se pogovarjali z upokojenim majorjem Bojanom Šoperjem, gibalom častniške, strelske in veteranske dejavnosti v Trbovljah in Zasavju.

»KAKO JE POTEKALA VAŠA VOJAŠKA KARIERA, VERJETNO PO TAKRAT USTALJENI POTI?«

Po končani šoli za rezervne oficirje pehote v Bileci in stažiranju v Karlovcu leta 1976 sem bil razporejen v Občinski štab Teritorialne obrambe Trbovlje – v rezervno sestavo kot poveljnik voda netr-

zajnih topov. Leta 1978 sem se zaposlil v stalni sestavi trboveljskega občinskega štaba TO na dolžnost načelnika za operativno-učne zadeve. OŠTO je bil prostorska struktura enot, razvijal pa je tudi manevrsko enoto – 33. brigado TO, in sicer poveljstvo s prištabnimi enotami in 1. bataljon. Moje področje dela so bili na-

črtovanje usposabljanja, izvedba priprav starešinskega kadra v poveljstvih in enotah ter spremljanje izvedbe usposabljanja enot. Dejavnosti z rezervnimi enotami so se izvajale običajno v dela prostih dneh, predvsem zaradi manjših stroškov.

»ČASTNIKI STE BILI TOREJ NOSILCI OBRAMBNEGA USPOSABLJANJA, NE SAMO ZNOTRAJ ENOT TO, TEMVEČ TUDI ŠIRŠE. JE BILA TO ŽE TAKRAT 'SLOVENSKA VOJSKA'?«

Pripadniki TO smo bili hkrati nosilci izobraževanja starešinskega kadra v okviru takratne Zveze rezervnih vojaških starešin tako v naši občini in tudi v Zasavju. Skratka vpeti smo bili v – po takrat uveljavljeni doktrinarni usmeritvi – Splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito. Že v tistem obdobju smo uveljavljali poveljevanje v svojem maternem jeziku. Nikoli ne bom pozabil šikaniranja s strani častnikov JLA, zaposlenih v Pokrajinskem štabu Teritorialne obrambe Zahodnoštajerske v takratnem učnem centru TO Kokarje na pripra-

vah starešinskega kadra, ko je eden izmed njih zafrkljivo dejal: »Poročnik Šoper, tvoje slovensko poveljevanje je prav smešno in teritorialci ga niso vajeni, zato odnehaj.« Kljub temu smo s svojo trmo in ponosom, da smo Slovenci in imamo svojo TO, postopno popolnoma uveljavili poveljevanje v maternem jeziku. V letu 1985 je bila ukinjena 33. brigada TO. Takrat smo dokončno dojeli namero vrha JLA, ki je načrtno zmanjševal bojno moč TORS.

»VI STE BILI MED NAJBOLJ DEJAVNIMI ČASTNIKI V ZASAVJU, OBENEM PA JE V OSPREDJE VAŠEGA DELOVANJA PRIHAJALA STRELSKA DEJAVNOST. KAKO STE ZAČELI?«

V marcu leta 1990 so me izvolili za predsednika ZRVS v občini Trbovlje. Tako sem združil profesionalno in volontersko dolžnost. Skupaj s sodelavci smo na svojem področju iskali ustrezno lokacijo za strelišče. Izmed več variant smo ugotovili, da je primerna lokacija prihodnjega strelišča v opuščenem dnevnem kopu rudnika rjavega premoga Agnez-Ojstro. V sodelovanju z RTH-jem in podjetji v svoji občini smo postopno začeli urejati strelišče. Idealna smer jug-sever in Žrebjev hrib kot zaščita sta nam bila spodbuda za urejanje strelišča, ki je v začetni fazi omogočal izvedbo pripravljanih streljanj do 100 m z vsem pehotnim orožjem.

»POTEM JE PRIŠLO LETA 1990 DO UKAZA O ODDAJI OROŽJA. KAKO STE SE ODZVALI V VAŠEM PŠTO TRBOVLJE?«

Res je, 15. maja 1990 smo vsi OŠTO v Sloveniji prejeli sramoten ukaz o oddaji orožja v varovanje JLA. To je bil za nas dan šoka in razočaranja. Še bolj sramotno in boleče je bilo dejstvo, da je ukaz prišel z vrha RŠTO, ki sta ga vodila dva Slovenca. V Trbovljah smo se temu ukazu odločno uprli na čelu s komandantom, majorjem Matjažem Piškurjem. Na njegovo pobudo je Skupščina občine Trbovlje sprejela oster protest in ga je poslala Predsedstvu Republike Slovenije. Istega dne, 17. 05. 1990, dopoldan se je delegacija ZRVS Trbovlje v sestavi Gvido Knez in Bojan Šoper udeležila konference ZRVS Slovenije, ki je potekala v Domu JLA v Ljubljani. Po predhodnem dogovoru s komandantom in ob podpori kolegov iz OŠTO ter Predsedstva ZRVS Trbovlje sem na tem sestanku seznanil prisotne s sramotnim ukazom o oddaji orožja in dodal, da Trbovlje ne bodo predale orožja, ker je bilo kupljeno z našim denarjem in je varno hranjeno v skladišču TO. Zanimiv je bil odziv prisotnih: več kot polovica dvorane

je dejanje pospremila z aplavzom, drugi pa so bili presenetljivo zadržani. Ko sem prišel z govorniškega odra, je k meni pristopil polkovnik JLA in mi dejal: »Mladenič, kako si sploh upaš to govoriti javno, saj je ta ukaz strogo zaupne narave!?!«

»VSE TO VERJETNO NI MINILO BREZ POSLEDIC?«

Končna in pogumna odločitev komandanta OŠTO Trbovlje Matjaža Piškurja je bila: »OROŽJA IZ TRBOVELJ NE DAMO!« Sledili so nadzori in šikaniranje od nadrejenih ter vzpostavitev stalnega stražarskega zavarovanja že tako varnega skladišča. Na podlagi zahteve poveljnika RŠTO-ja generala Hočevarja, da se zaradi izjav na republiški konferenci Bojana Šoperja ustrezno kaznuje, je bil komandant Matjaž Piškur prisiljen napisati pisni opomin, ki mi ga je osebno vročil dne 21. 5. 1990. Od tega obdobja pa do izгона zadnjega vojaka JLA v oktobru 1991 je bilo predvsem za pripadnike stalne sestave TO izredno stanje. Manevrska struktura narodne zaščite – MSNZ – se je v Zasavju, in posledično v naši občini, oblikovala šele na začetku meseca septembra 1990. Ponoči 20. septembra 1990 smo iz Kočevske Reke tajno pripeljali strelivo večjega kalibra in minskoeksplozivna sredstva ter vse začasno shranili na tajni lokaciji v rovu cementarne v Retju. Z nastankom MSNZ je Ivan Hočevar postal general brez vojske, ki je ni mogel več držati pod nadzorom. Potem je 28. septembra 1990 Predsedstvo RS imenovalo majorja Janeza Slaparja za načelnika Republiškega štaba TO. Pristojnost poveljevanja nad TO je bila izključno v Predsedstvu RS. Tone Krkovič je bil kot načelnik MSNZ razrešen 4. oktobra 1990. MSNZ kot tajna vojaška organizacija je namreč prenehala obstajati, ko je njeno vlogo z nastopom novega vodstva RŠTO-ja ponovno prevzela slovenska TO.

»KOLIKO OROŽJA IN OPREME PA STE TAKRAT V TRBOVLJAH IMELI?«

Zanimiv je podatek, da je OŠTO Trbovlje imel takrat kar 1450 kosov pehotnega orožja, kar je bilo 5 odstotkov vsega orožja v Sloveniji. V novembru in v decembru 1990 smo ga iz skladišča TO Trbovlje tajno premestili na šest skritih lokacij, enakomerno porazdeljenih na območju občine. Naloga je bila izjemno zahtevna in nevarna. Še posebej ker je bilo treba izbirati zanesljive ljudi, ki bodo pripravljeni na vse, tudi na najhujše. Orožje in strelivo so prevzeli na domačiji Franca Vozlja na naslovu Pod ostrim vrhom, Rudija Žagarja v Retju, Alojza Zakonjška, Jožeta

Garmuša v Završju na Dobovcu in nekoliko kasneje še Julija Plantana. Vsak hranitelj orožja je prevzel zapečaten ovojnik, drugo pa poveljujoči vojne enote. Na zapečateni kuverti je pisalo: ODPRETI SAMO V PRIMERU, KO SE V RS PROGLASI SPLOŠNI ODPOR, POVELJEVANJE S STRANI OŠTO PA JE ONEMOGOČENO. V primeru zajetja ali likvidacije pripadnikov stalne sestave OŠTO-ja bi poveljniki enote prišli na lokacijo, navedeno v pismu, in samostojno prevzeli orožje ter strelivo, izvršili mobilizacijo svoje enote in začeli izvajati svoje bojne naloge. Po plebiscitu decembra 1990 je sledilo veliko olajšanje, saj smo se takrat, glede na odločilno in nedvoumno izraženo željo državljanek in državljanov Slovenije, prepričali, da so naša prizadevanja v preteklosti pravilna in da je prav, da gremo v primeru potrebe do konca. V obdobju od plebiscita do začetka vojne za Slovenijo in vse do izгона zadnjega vojaka iz Slovenije so potekala intenzivna usposabljanja enot in štaba TO. V mesecu maju 1991 je sledila reorganizacija štabov TO. Iz občinskih štabov so se oblikovala območna poveljstva. Tako je bil v Trbovljah sedež 87. OBMŠTO, ki je poveljeval zasavskim občinam in Laškemu. Ta reorganizacija je bila v neprimernem času, saj ob skoraj štiridesetih podrejenih enotah vodenje in poveljevanje nista učinkoviti. Zato smo v vsaki občini obdržali skupine častnikov iz nekdanjih OŠTO, zaradi učinkovitejše komunikacije s podrejenimi enotami. V novem poveljstvu sem bil na dolžnosti načelnika operative. Celotno obdobje vojne sem bil po odločitvi poveljnika pri enotah na terenu, predvsem tam, kjer je bila potrebna konsolidacija. Sodeloval sem pri obrambi Kuma in vodil pogajanja s pripadniki JLA v Zidanem Mostu itd.

»ŽE TAKRAT PA SO ZAČELI UPORABLJATI VAŠE STRELIŠČE AGNEZ. VERJETNO BOLJ ZA URJENJA KOT PA ZA ŠPORTNO, STRELSKO DEJAVNOST?«

V tem obdobju se je strelišče Agnez res uporabljalo večinoma za strelsko urjenja, hkrati se je postopno urejalo površine ter izdelalo zaklone za izvajanje streljanj s protiolepnim orožjem, zaklon za metanje protipehotnih in protiolepnih bomb in podobno. Vsa streljanja so se izvajala na razdaljah do 200 m. V mesecu avgustu 1991 je bila svečana otvoritev strelišča, na kateri smo bojno streljali z oso in zoljo ter iz novega zaklona metali bombe v jekleni zabojnik. Od leta 1991 do 1998 so strelišče Agnez-Ojstro uporabljale tudi druge enote

TO oziroma enote SV, predvsem za meta-nje ročnih bomb in urjenje z eksplozivom – izdelavo počasi gorečega vžiga eksploziva.

»V POOSAMOSVOJITVENEM OBDOBJU STE TEMELJITO REORGANIZIRALI TUDI ČASTNIŠKO ORGANIZACIJO. KAKO JE BILO PO NO- VEM?«

Do leta 1991 so bili rezervni častniki in podčastniki vsi člani ZRVS predvsem zaradi tega, ker so na podlagi takratne zakonodaje za obvezno vojaško strokovno usposabljanje prejeli pozive od upravnega organa za obrambo občine in so bila usposabljanja zakonsko obvezna. Tako je bilo v naši občini vključenih v ZRVS več kot 900 članov. Od osamosvojitve dalje pa je ta stanovska organizacija postala prostovoljna. Leta 1992 se je preimenovala v ZDRUŽENJE SLOVENSKIH ČASTNIKOV TRBOVLJE. Tako smo imeli v tistem letu le 150 članov s plačano članarino. Postopno nam je uspelo pridobiti nove člane, tako da nas je zdaj že 325. To nam je uspelo predvsem zaradi možnosti izvajanja strelskih urjen in tekmovanj, druženja in veselja do vojaškega izobraževanja.

»KAKO PA JE VZPOREDNO S TEM POTEKALA VAŠA STRELSKA DEJAVNOST?«

V letu 1997 je bila podpisana pogodba o 99-letnem zakupu zemljišča v kompleksu Ojstro-Agnež med ZŠC Trbovlje in Rudnikom Trbovlje-Hrastnik. V pogodbi je opredeljena namenska raba za strelišče. Vodstvo RTH nam je dalo možnost nadgradnje tega prostora v sodobno strelišče. Načrtovano je bilo, da se izkoriščanje premoga pod prostorom za strelišče zaključi v letu 1999. In takrat se je res zaključilo. Žal pa so zaradi tehničnih težav premog ponovno izkopavali pod streliščem tri leta v obdobju 2010 do 2012. Po geodetskih meritvah se je teren v tem obdobju posedel za neverjetnih 5 m. Kljub navedenim težavam pa nismo obupali. S prostovoljnim delom svojih članov in ob pomoči RTH-ja nam je uspevalo sproti sanirati površine. Žal so možni samo trenutno montažni objekti, ki pa kljub vsemu omogočajo našo strelsko dejavnost. Na resne in trajne objekte pa bomo morali počakati vsaj še 10 let.

»KAJ VSE STE POSTAVILI V SKLOPU STRELIŠČA?«

Veseli smo dejstva, da nam je uspelo v občinah Hrastnik in Trbovlje dokončno opredeliti ta prostor v prostorski ureditveni načrt za strelišče in športne, rekreacijske površine. Izdelali smo poligon za praktično streljanje – šest prog: 50-metrsko strelišče

za pištolo in malokalibrsko orožje, 100-metrsko strelišče za puške, v lanskem letu smo zastavili še 200-metrsko. Poleg tega imamo tudi strelišče za ameriški trap (streljanje na glinaste golobe). Naši člani v povprečju vsako leto opravijo na strelišču vsaj 6000 ur prostovoljnega dela. V okviru ZŠC Trbovlje uspešno deluje strelska sekcija, v kateri so podsekcije za precizno streljanje, praktično streljanje, dinamično streljanje, trap, orožje na črni smodnik, airsoft in lokostrelstvo.

»V SLOVENIJI STE POSTALI ZNANI KOT ORGANIZATORJI TRADICIONALNEGA TEKMOVANJA S PIŠTOLAMI VELIKIH KALIBROV. TO PA ZAGOTOVO NI VSE?«

Strelske dejavnosti na našem strelišču izvajajo člani ZŠC iz celotne Slovenije. Vsako leto organiziramo odprto državno prvenstvo v streljanju s pištolami velikega kalibra, letos že 19. tekmovanje. Povprečno se ga udeleži približno 140 tekmovalcev. Udeleženci so člani veteranskih in domoljubnih organizacij, pripadniki vojske in policije ter strelskih in lovskih društev. Pokrovitelj teh tekmovanj je že tradicionalno načelnik GŠSV. Za občinska in območna združenja iz vse Slovenije petkrat letno organiziramo strelsko urjenja in tekmovanja po sistemu, da vsak udeleženec v istem dnevu strelja s pištolo in puško. Udeležba na teh tekmovanjih je prav imenitna, letno povprečje je namreč kar 700 udeležencev. Po tedenskem razporedu imamo strelske treninge tako: ponedeljek – puška in trap, torek – pištola in revolver, sredo – strelsko urjenje članov ZŠC Hrastnik, četrtek – praktično in dinamično streljanje, petek – pištola in puška, sobota – tekmovanja ali treningi s puško ter pištolo in nedelja – streljanje z MK-puškami, lokostrelstvo in airsoft. Povprečna letna udeležba na strelskih urjenjih je 4000 udeležencev. S tem se zagotavlja strelna usposobljenost našega članstva, da se lahko v primeru potrebe takoj vključijo v strateško rezervo naših obrambnih sil. Vseh omenjenih dejavnosti ne bilo možno izvajati brez podpore Slovenske vojske, ki zagotavlja orožje in strelivo ter del logistike. Izjemna je tudi podpora naše zveze – ZŠC – pa občin Trbovlje in Hrastnik, Rudnika Trbovlje-Hrastnik ter nekaj drugih podjetij in organizacij na našem področju. Vsem, ki nam pomagajo pri uresničevanju naših prizadevanj in izvajanju strelskih dejavnosti, se v svojem imenu in imenu naših članov iskreno zahvaljujem.

Knific B.

- ŠRO Bileća in stažiranje v Karlovcu 1975–1976
- Poveljnik voda NTT v rez. sestavi 1976–1977
- Načelnik za operativno-učne zadeve OŠTO Trbovlje 1978–1991
- Načelnik za operativno-učne zadeve 87. OBMŠTO 1991
- Namestnik poveljnika 87. OBMŠTO 1992–1998
- Načelnik za obveščevalne zadeve PŠTO ZŠP 1998–2000
- Namestnik poveljnika v učnem centru logistike 2000–2003
- Načelnik za obveščevalne zadeve v 157. LOGB 2003–2004
- Poveljnik enote tehničnih skladišč 2004–2010

ODLIKOVANJA IN PRIZNANJA

- Medalja za vojaške zasluge
- Spominski znaki Obranili domovino, Orožja nismo oddali in Kum
- Zlata medalja MSNZ 1991
- Spominski znak Tajna skladišča 1991
- Bronasta medalja in srebrna medalja SV
- Spominski znak 20 let MSNZ
- Pisna priznanja ZRVS in ZŠC, odlikovanja ZŠC
- Mala sablja SV – zlata
- Častni znak svobode Republike Slovenije